

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ - ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΟΝΑΔΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ & ΒΙΩΜΑΤΙΚΗΣ, ΕΥΡΕΤΙΚΗΣ
& ΔΙΑΛΟΓΙΚΗΣ/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

**ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ
ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ
ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
ΜΕ ΘΕΜΑ**

**ΒΙΩΜΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΑ-ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

Το συμπόσιο αυτό θα πραγματοποιηθεί στις **23, 24 & 25 Μαΐου 2013** (το συμπόσιο μπορεί να γίνει **τετραήμερο** συμπεριλαμβάνοντας και την Κυριακή 26 Μαΐου αν σ' αυτό υπάρξει μεγαλύτερος αριθμός ομιλητών) στο χώρο του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο (Πανεπιστημιούπολη Γάλλου). Το συμπόσιο διοργανώνεται από την Εργαστηριακή Μονάδα Οικολογικής Ψυχολογίας και Βιωματικής, Ευρετικής και Διαλογικής-Επικοινωνιακής Ψυχοπαιδαγωγικής του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Στο συμπόσιο θα πραγματοποιήσουν **ανακοινώσεις** και κυρίως **βιωματικά σεμινάρια/εργαστήρια** προσκεκλημένοι επιστήμονες από την Ελλάδα και το εξωτερικό διάρκειας από μία μέχρι πέντε ώρες το καθένα. Εκτός των προσκεκλημένων ομιλητών παρέχεται η δυνατότητα σε ειδικούς

επιστήμονες-ερευνητές που έχουν ασχοληθεί με τα ζητήματα του συμποσίου να συμμετάσχουν ως εισηγητές. Οι εισηγήσεις μπορούν να κινούνται σε μια από τις αναφερόμενες πιο κάτω θεματικές ενότητες του συμποσίου. Είναι όμως ευπρόσδεκτες και προτάσεις για επιπλέον θεματικές ενότητες αρκεί να σχετίζονται με τους στόχους και το σκεπτικό του συμποσίου.

Όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν με **ανακοίνωση** ή **βιοματικό σεμινάριο/εργαστήριο** στο συμπόσιο καλούνται να υποβάλουν περίληψη της εισήγησης/παρουσίασής τους στα **ελληνικά και στα αγγλικά** με έκταση όχι μεγαλύτερη των **400 λέξεων**, δηλώνοντας συγχρόνως το θεματικό άξονα που αυτή εντάσσεται.

Η περίληψη της εισήγησης/παρουσίασης θα πρέπει να αποσταλεί το αργότερο μέχρι τις **07 Απριλίου 2013** στην ηλεκτρονική διεύθυνση **mpourkos@gmail.com** και πρέπει να περιλαμβάνει τίτλο, όνομα συγγραφέα και Ίδρυμα, όπου αυτός ανήκει. Η **περίληψη της ανακοίνωσης** θα πρέπει να εμπεριέχει **Σκοπό, Μέθοδο, Αποτελέσματα και Συμπεράσματα**. Η **περίληψη των βιοματικών σεμιναρίων/εργαστηρίων** θα πρέπει να εμπεριέχει **Θεωρητικό-ερευνητικό υπόβαθρο, Επιδιωκόμενους στόχους, Μεθοδολογία και Διαδικασία που θα ακολουθηθεί**. Επίσης, θα πρέπει να αναφέρεται ο **χρόνος διάρκειας** των βιοματικών σεμιναρίων/εργαστηρίων, καθώς και όλα τα απαραίτητα **στοιχεία επικοινωνίας των ομιλητών** με ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα.

Η παρουσίαση των ανακοινώσεων θα γίνει στο πλαίσιο συγκεκριμένων πάνελ. Η διάρκεια της **ανακοίνωσης** θα είναι **20 λεπτά** και **10 λεπτά η συζήτηση**. Ο χρόνος διάρκειας των **βιοματικών σεμιναρίων/εργαστηρίων** μπορεί να είναι **από μία (1) μέχρι πέντε (5) ώρες**. Οι ενδιαφερόμενοι θα ενημερωθούν αν η εισήγηση/παρουσίασή τους έχει γίνει δεκτή το αργότερο μέχρι τις **21 Απριλίου 2013**.

Η εγγραφή στο Συμπόσιο θα γίνεται στην αρχή έναρξης του και κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του στη Γραμματεία του Συμποσίου που θα βρίσκεται κάπου κοντά στις αίθουσες διεξαγωγής του. Για τη συμμετοχή στις ομάδες εργασίας θα χρειαστεί να δηλώσετε τη συμμετοχή σας σε συγκεκριμένες λίστες που θα υπάρχουν στη Γραμματεία του Συμποσίου από την αρχή έναρξης του και πιθανώς να χρειαστεί να κρατηθεί προτεραιότητα αν και θα γίνει προσπάθεια ώστε όλοι να μπορούν να συμμετάσχουν σε όλες τις δραστηριότητες του Συμποσίου (περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό θα έχουμε μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος του Συμποσίου).

Η εγγραφή περιλαμβάνει: Το πρόγραμμα του Συμποσίου μαζί με το βιβλίο περιλήψεων των εισηγήσεων/παρουσιάσεων σε ελληνική και αγγλική γλώσσα (αν δεν καταστεί δυνατή η εκτύπωσή του θα είναι διαθέσιμο σε ηλεκτρονική μορφή) και τη Βεβαίωση συμμετοχής. Το κόστος εγγραφής είναι για τους φοιτητές/τριες 20 ευρώ και για αυτούς που δεν είναι φοιτητές 40 ευρώ. Δυστυχώς το πανεπιστήμιό μας λόγω της οικονομικής κρίσης δεν διαθέτει καθόλου λεφτά για να καλύψει έστω μέρος των εξόδων του συμποσίου.

Τα κείμενα των εργασιών που οι ομιλητές επιθυμούν να μας δώσουν θα φροντίσουμε μετά από την σχετική τους κρίση και επιμέλεια να τα δημοσιεύσουμε σε συλλογικό βιβλίο. Οι ημερομηνίες υποβολής των κειμένων των εργασιών καθώς και οι οδηγίες συγγραφής και όροι δημοσίευσης θα ανακοινωθούν αργότερα.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με το διοργανωτή του συμποσίου Μάριο Πουρκό, Καθηγητή στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Κρήτης στο τηλέφωνο 6936550791 ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση: mpourkos@gmail.com

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Το ανθρώπινο βίωμα συνιστά την κύρια οντολογική και επιστημολογική βάση για τις ποιοτικές ερευνητικές μεθοδολογίες και σήμερα κατέχει ειδική μεθοδολογική-ερμηνευτική-φαινομενολογική σημασία στην ψυχολογική και εκπαιδευτική έρευνα, αλλά και σε συναφείς τομείς των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια του *Βιώματος* εισάγει μια προσέγγιση στην ποιοτική ερευνητική μεθοδολογία στην ψυχολογία και την εκπαίδευση (και σε συναφή επιστημονικά πεδία των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών), η οποία είναι διαφορετική από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις που προέρχονται από τις συμπεριφορικές ή θετικές/φυσικές επιστήμες – μια προσέγγιση που έχει τις ρίζες της στο «καθημερινό βίωμα» του ανθρώπου στο πλαίσιο συγκεκριμένων οικολογικών, κοινωνικο-ιστορικών, πολιτισμικών και πραγματιστικών καταστάσεων. Αντί να βασίζεται σε αφηρημένες γενικεύσεις και θεωρίες, η προοπτική του βιώματος (η βιωματική προοπτική) προσφέρει μια εναλλακτική λύση που συνδέεται με το ανεπανάληπτο και τη μοναδικότητα της κάθε ανθρώπινης κατάστασης, με "το ανεπανάληπτο συμβάν της ύπαρξης" (Bakhtin, 1993: 2).

Η έννοια της βιωμένης εμπειρίας (του βιώματος) χρησιμοποιείται στα έργα του Dilthey (1985), του Dewey (1934), του Husserl (1970), του Merleau-Ponty (1962), και σε πολλούς πιο σύγχρονους εκφραστές τους. Εκφράζει την ιδέα των πρωταρχικών (πρωτογενών) ή προστοχαστικών διαστάσεων της ανθρώπινης ύπαρξης, οι οποίες συνιστούν την αφετηρία και βάση για την έρευνα, τον στοχασμό και την ερμηνεία. Ο Hans-George Gadamer (1975), στο έργο του *Αλήθεια και Μέθοδος*, αναφέρει ότι υπάρχουν δύο διαστάσεις του νοήματος στην βιωμένη εμπειρία: η *αμεσότητα της εμπειρίας* και το *περιεχόμενο αυτού που βιώνεται*. Και τα δύο νοήματα έχουν επιστημολογική-μεθοδολογική σημασία για την ποιοτική έρευνα που διεξάγεται στην ψυχολογία και την εκπαίδευση, αλλά και σε άλλα παρεμφερή πεδία των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Αναφέρονται "στην αμεσότητα με την οποία κάτι συλλαμβάνεται το οποίο προηγείται κάθε ερμηνείας, επεξεργασίας και επικοινωνίας» (Gadamer, 1975: 61). Η σκέψη αυτή εκφράζεται επίσης στην γνωστή θέση του Merleau-Ponty (1962), "Ο κόσμος δεν είναι αυτό που σκέφτομαι, αλλά αυτό που ζω από μέσα" (1962: xvi-xvii). Αν κάποιος θέλει να μελετήσει τον κόσμο από την πλευρά του βιώματος, θα πρέπει να αρχίσει με μια «άμεση περιγραφή της εμπειρίας μας, όπως αυτή είναι" (1962: vii).

Στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, το "βίωμα" παραμένει μια κεντρική επιστημολογική-μεθοδολογική έννοια (βλ. van Manen, 1997), που αποσκοπεί να παράσχει συγκεκριμένες ιδέες και διαισθήσεις σχετικά με τα ποιοτικά νοήματα των φαινομένων στη ζωή των ανθρώπων.

Στόχος του διεπιστημονικού συμποσίου είναι η παρουσίαση και αποτίμηση της σύγχρονης αυτής προβληματικής έχοντας ως βασικό άξονα προβληματισμού τις δυνατότητες δημιουργικής σύνθεσης των προσεγγίσεων και κατά συνέπεια διεύρυνσης και εμπλουτισμού του θεωρητικού και επιστημολογικού-μεθοδολογικού εξοπλισμού της ψυχολογίας, της παιδαγωγικής και των παρεμφερών πεδίων στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες και στις επιστήμες αγωγής και υγείας. Φιλοδοξία του συμποσίου είναι η πραγμάτευση και ο κριτικός αναστοχασμός καιρίων θεωρητικών, επιστημολογικών, ηθικών, δεοντολογικών και μεθοδολογικών ζητημάτων που αφορούν το ρόλο που διαδραματίζει το βίωμα στις συναισθηματικές και γνωστικές διαδικασίες και στις διαδικασίες αγωγής, κοινωνικοποίησης, υγείας και θεραπείας στο πλαίσιο της οικογένειας, του σχολείου, των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας και των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης.

Το συμπόσιο προσφέρει ένα πλαίσιο μοιράσματος και διαλόγου σχετικά με τα επιστημολογικά-μεθοδολογικά ζητήματα, διασαφήσεις και πρακτικά παραδείγματα της βασισμένης στο βίωμα ποιοτικής έρευνας (για παράδειγμα, ερμηνευτική, φαινομενολογική, αφηγηματική, βιογραφική, διαλογική, οικολογική, συστημική, βασισμένη στο παιχνίδι, βασισμένη στην τέχνη, κ.ά. έρευνα). Στοχεύει στο να ευαισθητοποιήσει, προσανατολίσει και προβληματίσει τον κάθε ερευνητή στη σημασία και σπουδαιότητα που έχει το ανθρώπινο βίωμα (η βιωματικά πλαισιοθετημένη προοπτική) στο πλαίσιο της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των συναφή πεδίων των κοινωνικών επιστημών. Στοχεύει επίσης, στην εξέταση ζητημάτων που αφορούν τη γλωσσική κατασκευή της βιωματικής πραγματικότητας σε συνδυασμό με τις επιστημολογικές-μεθοδολογικές προσεγγίσεις συλλογής του βιωματικού υλικού που αποτελεί τη βάση για την ανάλυση, ερμηνεία και στοχασμό. Μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε μεταξύ άλλων το ρόλο που διαδραματίζει η αφήγηση στην ψυχολογική και εκπαιδευτική έρευνα, καθώς και τη σημασία της συνέχισης και εμπλουτισμού της κριτικής-ερμηνευτικής έρευνας στο πλαίσιο των κοινωνικών επιστημών ως μια γόνιμη σημειωτική πρακτική γραφής και στοχασμού. Η προσοχή εστιάζεται επίσης στη μεθοδολογική σπουδαιότητα της αυθόρμητης αφήγησης και επιτέλεσης στην έρευνα των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών και για το πως οι ποικίλες επιστημολογικές-μεθοδολογικές προσεγγίσεις συνδέονται με τη διαμόρφωση του ερευνητικού κειμένου σε σχέση με τα συγκεκριμένα είδη ερωτημάτων και υποθέσεων που μελετούνται.

Μετατοπίζοντας την έμφαση του ενδιαφέροντος στην έρευνα των *βιωματικών* πρακτικών και διαδικασιών, το συμπόσιο στοχεύει στην κριτική και την αποδόμηση των κλασικών, συμβατικών δισυμμάτων μεταξύ του «νου και του σώματος», της «νόησης και της εμπειρίας», του «υποκειμένου και του αντικειμένου», του «οργανισμού και του περιβάλλοντος», της «φύσης και του πολιτισμού», της «κοινωνίας και του ατόμου», του «δημόσιου και του ιδιωτικού», της «δράσης και των δομών», της «θεωρίας και της

πρακτικής», κ.ά. Ένας άλλος βασικός στόχος του συμποσίου είναι να παρέχει στη νέα γενιά φοιτητών και ερευνητών όχι μόνο εναλλακτικές προσεγγίσεις στη θεωρία και έρευνα της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των παρεμφερών πεδίων στο πλαίσιο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, αλλά και καινούργιους τρόπους σκέψης σχετικά με την ερευνητική-διδασκτική τους ταυτότητα. Το ζήτημα αυτό είναι πολύ σημαντικό και συνδέεται άμεσα με την κρίση –που στη βάση της υποστηρίζουμε ότι είναι ηθική– που μέρα με τη μέρα μας αποκαλύπτει όλο και πιο έντονα το μη ανθρωπιστικό, ψυχρό και υπολογιστικό της πρόσωπο. Σ' αυτή την κατάσταση δεν είμαστε άμοιροι ευθυνών όλοι εμείς που υπηρετούμε την ψυχολογία, την εκπαίδευση και γενικότερα τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες: η επιλογή της μεθοδολογίας/μεθόδου έρευνας είναι η ίδια μια ηθική και πολιτική δέσμευση που δείχνει επίσης το πώς στεκόμαστε στη ζωή ως άνθρωποι και ως επιστήμονες.

Ορισμένοι από τους στόχους του συμποσίου είναι:

1. Να προσδιοριστεί και να διερευνηθεί ο ρόλος που διαδραματίζει το βίωμα (βιωματική προοπτική) στη θεωρία και έρευνα της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερή επιστημονικών πεδίων των κοινωνικών επιστημών.
2. Να παρουσιαστεί και αποτιμηθεί η σύγχρονη προβληματική (θέσεις, κριτικές, διαμάχες, διλήμματα, παρανοήσεις, καταχρήσεις) και τα πρόσφατα ερευνητικά πορίσματα που αφορούν το βίωμα και τις βιωματικές προσεγγίσεις στην ψυχολογία, την εκπαίδευση και σε άλλα παρεμφερή επιστημονικά πεδία των κοινωνικών επιστημών.
3. Να προσδιοριστούν και να αναδειχθούν οι δυνατότητες και τα όρια των βασισμένων στο βίωμα προσεγγίσεων στην ψυχολογία, την εκπαίδευση και σε άλλα παρεμφερή επιστημονικά πεδία.
4. Να προσδιοριστούν οι ιδιαίτερες προκλήσεις που δημιουργούν οι βασισμένες στο βίωμα προσεγγίσεις στην ψυχολογία, την εκπαίδευση και σε άλλα παρεμφερή επιστημονικά πεδία.
5. Να προσδιοριστεί και να διερευνηθεί ο ρόλος του βιώματος και της βιωματικής προοπτικής ως γνωστικής και μεθοδολογικής-ερευνητικής διαδικασίας.
6. Να κατανοηθούν οι σχέσεις μεταξύ των βιωματικών διαδικασιών και των αναπαραστατικών μορφών.
7. Να παρουσιαστούν οι συνεπαγωγές και εφαρμογές των βασισμένων στο βίωμα προσεγγίσεων στην ψυχολογία, την εκπαίδευση και σε άλλα παρεμφερή επιστημονικά πεδία και γενικότερα στην παιδεία και την κοινωνική πολιτική.
8. Να παρουσιαστούν οι εφαρμογές των βιωματικών προσεγγίσεων σε ποικίλες περιπτώσεις δοκιμάζοντας νέες ιδέες και ερμηνείες.
9. Να διερευνηθούν οι χρήσεις και καταχρήσεις του βιώματος στην ψυχολογία, την εκπαίδευση και σε άλλα παρεμφερή επιστημονικά πεδία.

Πιο συγκεκριμένα, ο προβληματισμός και η συζήτηση εστιάζεται στα ακόλουθα βασικά ζητήματα:

1. Τι είναι το βίωμα, ποιες είναι οι βασικές του διαστάσεις και πώς αυτό διαμορφώνεται;
2. Ποιοι είναι οι θεμελιώδεις ιστορικοί και επιστημολογικοί παράγοντες που οδήγησαν στην ανάδυση και την ανάπτυξη των βασισμένων στο βίωμα θεωριών και ερευνών στο πλαίσιο της φιλοσοφίας, της επιστήμης και της τέχνης;
3. Τι τάσεις υπάρχουν στο πλαίσιο της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών επιστημών σχετικά με τις ερευνητικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις που έχουν ως βασική τους προοπτική το βίωμα;
4. Γιατί είναι αναγκαίες και χρήσιμες οι βασισμένες στο βίωμα προσεγγίσεις για τη θεωρία και έρευνα της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών επιστημών;
5. Τι θέση έχει το βίωμα ή θα μπορούσε να έχει στα διάφορα πλαίσια της έρευνας της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών επιστημών;
6. Πώς το βίωμα συνδέεται με τη γνώση και γιατί και πώς το βίωμα και η μεθοδολογία έρευνας συναντούνται ή μπορούν να συναντηθούν για την προώθηση της γνώσης;
7. Τι είδους «αλήθειες» παράγονται από τις βασισμένες στο βίωμα μεθοδολογικές προσεγγίσεις;
8. Πώς η «ποιότητα» των βασισμένων στο βίωμα προσεγγίσεων μπορεί να οριστεί ή να εξασφαλιστεί;
9. Πώς οι βασισμένες στο βίωμα προσεγγίσεις συνδέονται με την έρευνα της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών επιστημών; Πώς η πραγματικότητα του βιώματος μπορεί να πλαισιώσει και να επηρεάσει τη θεωρία και την πρακτική της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών επιστημών;
10. Πώς οι βασισμένες στο βίωμα μεθοδολογικές-ερευνητικές προσεγγίσεις της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών επιστημών λειτουργούν στην πράξη;
11. Πώς οι σχέσεις βιώματος-νου-σώματος-κοινωνίας-πολιτισμού αλλάζουν ή αντιστέκονται στην αλλαγή ως ιστορικές διαδικασίες ανασχηματισμού του κόσμου;
12. Πώς τα βιώματα άλλων ανθρώπων και των ζώων επηρεάζουν την κατανόηση του δικού μας βιώματος;
13. Ποιες είναι οι δυνατότητες και τα όρια των βασισμένων στο βίωμα μεθοδολογικών προσεγγίσεων στη θεωρία και έρευνα της

- ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των άλλων παρεμφερών πεδίων των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών;
14. Τι ρόλο διαδραματίζει το βίωμα στις νοητικές-γνωστικές και γενικότερα ψυχολογικές διαδικασίες (αντίληψη, νόηση, σκέψη, φαντασία, γλώσσα, κ.ά.);
  15. Τι ρόλο διαδραματίζει το βίωμα στις μαθησιακές, αναπτυξιακές, επικοινωνιακές, διαπροσωπικές, κοινωνικο-ηθικές, θεραπευτικές διαδικασίες στο πλαίσιο της οικογένειας, του σχολείου, των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας και των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης;
  16. Πώς λειτουργεί το παιδικό βίωμα στο πλαίσιο της σύγχρονης πραγματικότητας (καθημερινή επικοινωνία, οικογένεια, σχολείο, νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορίας) και ποιες είναι οι σημειούμενες αλλαγές σε σχέση με παλαιότερα πολιτισμικά πλαίσια (παράδοση και διαχρονικές ανθρωπολογικές σημαίνουσες);
  17. Τι είδους χρήσεις και καταχρήσεις του βιώματος έχουν γίνει και γίνονται στην ψυχολογία, την εκπαίδευση και στα άλλα παρεμφερή πεδία των κοινωνικών επιστημών;

Βασική μας επιδίωξη είναι η προβληματική του συμποσίου αυτού να συγκεντρώσει ερευνητές από γειτονικά επιστημονικά πεδία της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης και των επιστημών αγωγής, ανάπτυξης και υγείας και να ενθαρρύνει την προώθηση διεπιστημονικών (interdisciplinary), πολυεπιστημονικών (multidisciplinary), υπερεπιστημονικών (transdisciplinary) και συνθετικών (integrative) προσεγγίσεων όσον αφορά τη διερεύνηση των ζητημάτων που αφορούν τις βασισμένες στο βίωμα μεθοδολογικές προσεγγίσεις και πρακτικές και την οικο-σωματικο-βιωματική μας ύπαρξη γενικότερα, και κυρίως της σύμφυτης δυνατότητας του βιώματος να αλλάζει με όρους σχέσεων και αλληλεπιδράσεων με το περιβάλλον (οικολογικό, κοινωνικό, πολιτισμικό), όχι μόνο υπό το πρίσμα της κυρίαρχης σήμερα κονστρουκτιβιστικής και μετανεωτερικής προοπτικής.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

1. Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί και Επιστημολογικές Διαστάσεις του Βιώματος

- Η έννοια και το νόημα του βιώματος
- Οντολογικά, επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα του βιώματος
- Βίωμα και κοινωνικές επιστήμες (ψυχολογία, κοινωνιολογία, ανθρωπολογία, κ.ά.)
- Βίωμα και ανθρωπιστικές επιστήμες
- Βίωμα και καλλιτεχνική δημιουργία

- Βίωμα και επιστήμες της υγείας
- Βίωμα και επιστήμες της αγωγής
- Βίωμα και ψυχοθεραπεία
- Το βίωμα στην κριτική κοινωνική και πολιτισμική θεωρία
- Βίωμα και ρεαλισμός
- Βίωμα και κονστρουκτιβισμός
- Βίωμα και πραγματισμός
- Βίωμα και σώμα
- Θεωρητικό πλαίσιο, βασικές παραδοχές και θέσεις των βασισμένων στο βίωμα προσεγγίσεων (ερμηνευτικές, φαινομενολογικές, φεμινιστικές, αφηγηματικές, κονστρουκτιβιστικές, σημειωτικές, διαλογικές, οικολογικές, συστημικές, κ.ά.)
- Εξελικτικές και οικολογικές διαστάσεις του βιώματος
- Βίωμα και διεπιστημονικές (interdisciplinary), πολυεπιστημονικές (multidisciplinary) και υπερεπιστημονικές (transdisciplinary) ερευνητικές πρακτικές
- Διαμάχες και διλήμματα σχετικά με τη θέση του βιώματος στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες
- Προοπτικές και όρια των βασισμένων στο βίωμα προσεγγίσεων
- Πέρα από το βίωμα: Λάθη, παρανοήσεις καταχρήσεις σχετικά με τις βασισμένες στο βίωμα προσεγγίσεις στη φιλοσοφία, την επιστήμη και την τέχνη.

2. Βίωμα και Κοινωνικο-Ιστορικές και Πολιτισμικές Διαδικασίες

- Βίωμα και κοινωνική θεωρία
- Κοινωνικο-ιστορικές, πολιτισμικές και οικολογικές διαστάσεις του βιώματος
- Το βίωμα ως κοινωνικο-ιστορικό-πολιτισμικό φαινόμενο
- Η βιωματική βάση της κουλτούρας και του πολιτισμού
- Χωρο-χρονικές διαδικασίες και βίωμα
- Ιστορία και βίωμα
- Το βίωμα σε καιρούς κρίσης στην κοινωνία
- Αναπαραστάσεις, συμβολισμοί και τύποι βιώματος στις διάφορες ιστορικές εποχές
- Βίωμα και διαδικασίες διαμόρφωσης του εαυτού και της ταυτότητας
- Το βίωμα στην προνεωτερική, τη νεωτερική και τη μετανεωτερική εποχή
- Ετερότητα και βιωματικές διαδικασίες
- Συνεπαγωγές των βασισμένων στο βίωμα προσεγγίσεων στους θεσμούς της κοινωνίας.

3. Βίωμα και Νοητικές-Γνωστικές (Γνωσιακές) Διαδικασίες

- Το ζήτημα των σχέσεων του βιώματος, νου και σώματος: Καρτεσιανές και αντικαρτεσιανές προσεγγίσεις – Υπερβαίνοντας τους δυισμούς
- Η ψυχολογία υπό το πρίσμα του βιώματος
- Βίωμα και γνώση: Προς μια σχεσιακή και αλληλεπιδραστική προσέγγιση
- Το βίωμα ως φορέας γνώσης: Ο ρόλος του βιώματος στις νοητικές-γνωστικές διαδικασίες
- Βασισμένες στο βίωμα προσεγγίσεις στις νοητικές-γνωστικές διαδικασίες (αντίληψη, νόηση, σκέψη, φαντασία, μνήμη, γλώσσα)
- Βιωματικές διαδικασίες, δράση και διαδικασίες κατασκευής του νοήματος
- Βίωμα, γλωσσικές διαδικασίες και μεταφορές
- Βίωμα, συναισθήματα και γνώση
- Βίωμα και δημιουργική φαντασία
- Βίωμα και συνείδηση
- Βιωματικές και διυποκειμενικές διαστάσεις της γνώσης
- Αναπτυξιακές προοπτικές του βιώματος και της συνείδησης
- Χρήσεις και καταχρήσεις του βιώματος στις νοητικές-γνωστικές διαδικασίες.

4. Βίωμα και Ποιοτικές Ερευνητικές Μεθοδολογίες

- Η σπουδαιότητα και ο ρόλος του βιώματος στην έρευνα και τη γνώση
- Όταν το βίωμα του ερευνητή συναντά το βίωμα των υποκειμένων της έρευνας: Προς μια βασισμένη στο βίωμα σχεσιακή ερευνητική μεθοδολογία
- Αντιληπτικά συστήματα (οπτικό, ακουστικό, γευστικό, οσφρητικό, κιναισθητικό) και βασισμένες στο βίωμα μεθοδολογίες
- Βίωμα, υλικότητες (materialities) και διαδικασίες συλλογής, ερμηνείας, αναπαράστασης και διάδοσης των ερευνητικών δεδομένων
- Βίωμα, προσφερόμενες δυνατότητες (affordances) και βασισμένες στην τέχνη ερευνητικές μεθοδολογίες
- Βίωμα, ψηφιακές τεχνολογίες και νέοι τρόποι ερευνητικού σχεδιασμού
- Έμφυλο βίωμα και ερευνητικές διαδικασίες και πρακτικές
- Βίωμα, γλωσσικές διαδικασίες και μεταφορές στο πλαίσιο των μεθοδολογιών έρευνας
- Το βίωμα στο πλαίσιο των ποιοτικών ερευνητικών μεθοδολογιών (εθνογραφική, βιογραφική, αφηγηματική, ερμηνευτική,

φαινομενολογική, διαλογική, σημειωτική, κριτική, κοινωνικο-ιστορική-πολιτισμική, έρευνα-δράση, συστημική, φεμινιστική, κ.ά.)

- Βίωμα, λόγος, αφήγηση
- Εξουσία, γνώση και πειθαρχικοί μηχανισμοί του βιώματος στο πλαίσιο των μεθοδολογιών έρευνας
- Χρήσεις και καταχρήσεις του βιώματος στην επιστήμη και στην μεθοδολογία έρευνας.

5. Βίωμα, Παιδί και Οικογένεια: Πρακτικές Αγωγής, Κοινωνικοποίησης, Πειθάρχησης, Επενέργειας, Επικοινωνίας, Μάθησης και Ανάπτυξης

- Εξουσία, γνώση και πειθάρχηση του βιώματος στο πλαίσιο της οικογένειας
- Οικογενειακή ιδεολογία και παιδικά βιώματα
- Παιδικό βίωμα, πειθαρχικοί μηχανισμοί και αντιστάσεις στο πλαίσιο της οικογένειας
- Οικογενειακός χώρος και «διαχείριση» των παιδικών βιωμάτων
- Σύγχρονες μορφές οικογένειας, βίωμα και διαδικασίες κατασκευής νέων μορφών υποκειμενικότητας
- Βίωμα, προσφερόμενες δυνατότητες (affordances) και διαδικασίες αντίληψης, δράσης και επενέργειας (agency) στο πλαίσιο της οικογένειας
- Υλικότητες (materialities) και διαδικασίες διαμόρφωσης του εαυτού/ταυτότητας και του βιώματος στο πλαίσιο της οικογένειας
- Έμφυλο βίωμα και οικογένεια
- Βίωμα και επικοινωνιακές διαδικασίες στο πλαίσιο της οικογένειας
- Βίωμα και διαδικασίες μάθησης και ανάπτυξης στο πλαίσιο της οικογένειας
- Βίωμα και κοινωνικο-ηθικές διαδικασίες στο πλαίσιο της οικογένειας
- Βίωμα, γλωσσικές διαδικασίες και μεταφορές στο πλαίσιο της οικογένειας
- Ειδική αγωγή και βίωμα στο πλαίσιο της οικογένειας
- Βίωμα και υγεία στο πλαίσιο της οικογένειας
- Το βίωμα σε περιόδους κρίσης της οικογένειας.

6. Βίωμα, Παιδί και Εκπαίδευση

- Εξουσία, γνώση και πειθάρχηση του βιώματος στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Εκπαιδευτική ιδεολογία και παιδικά βιώματα
- Παιδικό βίωμα, πειθαρχικοί μηχανισμοί και αντιστάσεις στο πλαίσιο της εκπαίδευσης

- Σχολικός χώρος και «διαχείριση» των παιδικών βιωμάτων
- Αναπαραστάσεις των παιδικών βιωμάτων στα σχολικά εγχειρίδια
- Βίωμα, προσφερόμενες δυνατότητες (affordances) και διαδικασίες αντίληψης, δράσης και επενέργειας (agency) στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Υλικότητες (materialities) και διαδικασίες διαμόρφωσης του εαυτού και του βιώματος στην εκπαίδευση
- Έμφυλο βίωμα και εκπαίδευση
- Βίωμα και μαθητικές δράσεις στο σχολείο
- Βίωμα και επικοινωνιακές διαδικασίες στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Βίωμα και διαδικασίες διδασκαλίας, μάθησης και ανάπτυξης στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Βίωμα και κοινωνικο-ηθικές διαδικασίες στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Βίωμα, γλωσσικές διαδικασίες και μεταφορές στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Βίωμα και υγεία στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
- Ειδική αγωγή και βίωμα στο πλαίσιο του σχολείου
- Η σπουδαιότητα του βιώματος στις εναλλακτικές ψυχοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις (κριτική παιδαγωγική, διαλογική παιδαγωγική, βιοματική παιδαγωγική, φεμινιστική παιδαγωγική, κ.ά.).

7. Βίωμα, Παιδί και Νέες Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας

- Νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορίας, πολυτροπικότητα και βίωμα
- Βίωμα, προσφερόμενες δυνατότητες (affordances) και διαδικασίες αντίληψης, δράσης και επενέργειας (agency) στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Υλικότητες (materialities) και διαδικασίες διαμόρφωσης του εαυτού και του βιώματος στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Βίωμα και πρακτικές και μορφές τεχνολογικής σωματοποίησης στη σύγχρονη εποχή
- Εξουσία, γνώση και πειθάρχηση του βιώματος στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Έμφυλο βίωμα στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Το βίωμα του σώματος στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Βίωμα και επικοινωνιακές διαδικασίες στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας

- Βίωμα και διαδικασίες διδασκαλίας, μάθησης και ανάπτυξης στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Βίωμα και κοινωνικο-ηθικές διαδικασίες στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Βίωμα, γλωσσικές διαδικασίες και μεταφορές στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Βίωμα και ειδική αγωγή στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας
- Βίωμα και υγεία στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας.

8. Βίωμα, Δημιουργικές Πρακτικές και Τέχνη

- Ο ρόλος του βιώματος στις δημιουργικές πρακτικές και στην τέχνη (λογοτεχνία, χορός, μουσική, τραγούδι, οπτικές τέχνες, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος, θέατρο, φωτογραφία, περφόρμανς, εγκαταστάσεις, κ.ά.)
- Αναπαραστάσεις του βιώματος στην τέχνη (με βάση το φύλο, την ηλικία, την κοινωνική τάξη, τη θρησκεία, τη φυλή, την εθνικότητα κ.ά.) και οι πολιτισμικές και οι ηθικοπλαστικές τους προϋποθέσεις
- Εικονογραφικές και μορφολογικές προσεγγίσεις του βιώματος (το βίωμα ως εικονογραφικό θέμα – μορφολογικές και ιστορικές ταξινομίες)
- Αναπαραστάσεις του παιδικού βιώματος στην τέχνη
- Τέχνη, βίωμα και αλληλεπίδραση
- Βίωμα, προσφερόμενες δυνατότητες (affordances) και διαδικασίες αντίληψης, δράσης και επενέργειας (agency) στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Υλικότητες (materialities) και διαδικασίες διαμόρφωσης του εαυτού/ταυτότητας και του βιώματος στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Εξουσία, γνώση και πειθάρχηση του βιώματος στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Έμφυλο βίωμα, δημιουργικές πρακτικές και τέχνη
- Το βίωμα του σώματος στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Βίωμα και επικοινωνιακές διαδικασίες στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Βίωμα και διαδικασίες διδασκαλίας, μάθησης και ανάπτυξης στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Βίωμα και κοινωνικο-ηθικές διαδικασίες στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης

- Βίωμα, γλωσσικές διαδικασίες και μεταφορές στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Βίωμα και ειδική αγωγή στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Βίωμα και υγεία στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Βίωμα και αυτοσχεδιασμός στο πλαίσιο των δημιουργικών πρακτικών και της τέχνης
- Χρήσεις και καταχρήσεις του βιώματος στις δημιουργικές πρακτικές και στην τέχνη.

